

عنوان نشست و کارگاه تخصصی:
مدیریت و ساماندهی منظر دیداری مسیرهای ریلی کشور
(موردکاوی تهران و مشهد)

مسئول: دکتر رضا خیرالدین

همکاران اصلی: مهندس منصور زند، دکتر آیدا آل هاشمی، دکتر مرتضی باقری،

موضوع ساماندهی منظر مسیرهای ریلی یکی از مباحث و چالشهای اصلی در تعامل مسیرهای ریلی با بافتهای شهری است. اولاً مسیرهای ریلی بعنوان یکی از زیرساختهای اصلی شهری عملاً تعامل مناسبی با بافتهای شهری نداشته اغلب باعث تنزل محیط ونیز گسستگی فضایی بافتهای گردیده است. از طرفی بافتهای و لبه های بلافضل نیز همگرایی و پیوستگی مناسبی با مسیرهای ریلی بعنوان یک زیرساخت پایه در شهر برقرار نکرده اند. طرحها و برنامه های شهری نیز راه حلهای منفعلانه ای نسبت به حذف یا پوشاندن و یا دفع و دور ساختن آنها از بافتهای اندیشیده و توفیق نداشته اند. حال نقدها و رویکرد مناسب تعامل شهر با ریل چه می تواند باشد؟

کارگاه و پانل تخصصی « مدیریت و ساماندهی منظر دیداری خطوط ریلی کشور » درصدد است تا ابعاد منظرین گونه مهمی از نظام جابجایی و دسترسی ریلی پس از جاده و خیابان در کشور را مورد بحث قرار دهد. مسیرهای ریلی بصورت راه آهن و مترو یکی از عناصر و استخوان بندی های اصلی شهرها و مناطق در مقیاس های مختلف است. معمولاً منظر مسیرها و پهنه های اطراف به شدت متاثر از کارکردهای مسیرهای ریلی است. جداره های مسیرهای ریلی، حفاظها و دیوارها، بافت های مجاور مسیر، پل های عابر روگذر و زیرگذر از آنها و خود ایستگاه های راه آهن و مترو و نیز برخی کاربریهای باراندازی و انباری در کنار آنها سطحی نازل از کیفیت محیط در مسیرها و ایستگاههای ریلی ایجاد می کنند. نابسامانی منظر دیداری آنها اولین نمود و بروز عینی مشکلات مسیرهای ریلی در بافت های شهری است. با کاهش کیفیت محیط در پهنه های تحت تاثیر مسیرها و ایستگاه های ریلی، کیفیت اسکان محلات و جداره ها به شدت پایین می آید و این پهنه ها، لبه ها و جداره ها و کنج هایی برای تجمع معضلات اجتماعی و شهری مانند اعتیاد و ناامنی دفع زباله و نخاله می شوند. محورهای مسیر ریلی مناطق ۱۶ و ۲۰ و ۱۷ تهران نمونه بارزی از این مشکلات است.

این موضوع در دو قسمت اصلی مورد بررسی و تحلیل و جهت گیری می شود. در قسمت نخست به مباحث و مسائل ساماندهی منظر ریلی اذدید متولیان بخش راه آهن و نیز بخشهای مختلف مدیریت شهری در دوشهر مشهد و تهران پرداخته می شود تا مسایل و رویکردها و اولویتهای آنها صورتبندی شده و در تعیین سیاست ها و برنامه های متناسب برای ساماندهی منظر مسیرهای ریلی مد نظر باشد. در قسمت دوم پانل و کارگاه تخصصی صورت بندی مشخصی از موضوع ساماندهی منظر دیداری خطوط ریلی کشور در سه مرحله زیر بحث و بررسی می شود:

مقدمه و طرح موضوع: کنشگران و کنش های ساماندهی منظر ریلی، دکتر مرتضی باقری

الف - ساماندهی منظر ریلی؛ از تبیین مفاهیم تا تشریح معیارها: دکتر آیدا آل هاشمی

در این بخش سعی می شود ابعاد و مولفه های منظر ریلی مفهوم سازی شود، سپس معیارها و سنجه های مربوط به آن تشریح شود. به گونه ای که مفهوم منظر ریلی با بحث روشنی از طریق معیارهای ملموس در نحوه شکل گیری مسیرهای ریلی و رابطه آن با فضاهای شهری اطراف عینیت یابد.

ب - فرآیند چند سطحی هدفگذاری تا برنامه ریزی در ساماندهی منظر ریلی: مهندس منصور زند

در این بخش در سطوح و لایه های مختلف، ابعاد و مولفه های منظر ریلی تشریح می شوند. سپس هدف ها و راهبردها و سیاستها و برنامه های عملیاتی مربوط به ساماندهی منظر مسیرهای ریلی در بافت های درون شهری و محیطهای پیراشهری تبیین می شوند. در این بخش مقیاس ها و سطوح مختلفی از کیفیت برنامه های ساماندهی منظر ریلی در سه سطح «محدوده مداخلاتی»، «محدوده بلافضل» و

«محدوده راهبردی» مد نظر خواهد بود. سناریو سازی و منزل گذاری مسیرهای ریلی از دید و ادراک ناظر فراز دیگری از بحث این مرحله است.

ج- چالش‌ها و مسائل ساماندهی منظر ریلی در تهران؛ از تصور تا واقعیت: دکتر رضا خیرالدین

این بخش ابتدا به نحوه مشاهده و تشخیص مسائل و چالش‌های مسیرهای ریلی در ابتدای ورود به شهرها و مشکلات مسیریایی که از درون بافت‌های شهری عبور می‌کنند، می‌پردازد. سپس گونه‌های مختلف مسائل کالبدی و فضایی موجود را در جداره ها، لبه ها، محدوده های منتهی به مسیرهای ریلی که عمدتاً نمود و بروز منظرین دارند، صورت بندی می‌کند. با بررسی نقش متولیان مدیریت مسیرهای ریلی و نیز مدیریت فضاهای شهری همجوار و نیز مردم ساکن، به رویکردهای متناسب ساماندهی چالش‌ها و مسائل مسیرهای ریلی و گسست‌های فضایی و معضلات اجتماعی بارز در جداره‌های مسیر ریلی نایل می‌شود.

لذا جلسه تخصصی فوق با رویکردی نظری به موضوع منظر ریلی بعنوان یکی از الگوهای مهم و اکولوژیک راه های دسترسی شروع و پس از مفهوم سازی و تبیین معیارهای مربوطه به روش شناسی های برنامه ریزی برای ساماندهی منظر ریلی می‌پردازد. که شامل فرایند نحوه هدفگذاری تا برنامه های اقدام خواهد بود. ادامه بحث مسئله محور بوده و به تبیین چالش ها و صوتبندی مسایل و نحوه مواجهه کنشگران با معضلات منظر در دسترسی های ریلی و تعامل شهر با ریل می‌پردازد. با توجه به محتوای مباحث، کارگاه و جلسه تخصصی فوق با حضور مدیران و کارشناسان راه آهن، مترو، شهرداری و زیباسازی و سایر متخصصین مسائل شهری و ریلی تشکیل خواهد شد تا بحث بینش افزایی را برای کلیه علاقه مندان متخصص فراهم آورد.

کلید واژه ها: منظر ریلی، تعامل شهر با ریل، مسیرها و ایستگاه‌های راه آهن و مترو

Special Session and Work-Shop: Railway Landscape Management & Planning in Iran

By: Reza. Kheyroddin
And
Mansour. Zand
Ayda. Alehashemi
Morteza. Bagheri

In this workshop and special session we discuss on 2 major session as following:

In the first session, the official actors of the Tehran and Mashad Railway Station present their point of view and their priorities. The major actors in our case are some institutions in Iranian Railways Company as following:

General Direction of Construction Engineering, The Railways Company of I.R.Iran,
General Direction of Railway Station of Tehran Province,
General Direction of Railway Station of Khorasan Province (Mashad),

And also the Municipality of Tehran and Mashad participate on discussion and present their opinions on the landscape of railways and urban tissues.

So we try to recapitulate the interactions of the principal urban actors on railway landscape planning.

In the second session, we try to discuss on 3 major axes as following:

Introduction and Problem Statement in Railway LandScape; Actors & Actions, by M. Baghari

I) **Theoretical Approach:** *Conceptualization of Railway Landscape Planning; From Concepts to Criteria's in Iranian context,*

A. Alehashemi

II) **Methodological Process:** *Multi-layers Analysis of Rail-Scape (Railway Landscape) Planning; From Goals to Landscape Planning in Tehran and Mashad,*

M. Zand

III) **Problematical Aspects:** *Socio-Spatial Conflicts in Tehran and Mashad Rail-Scape Management; From Conflicts to Compromise between Actions and Actors ,*

R. Kheyroddin,

In the each of the session we have discussion panel and question –respons by each others.

At the end of the sessions we try to synthesise our discussion.

For further information, we can see the website of EASAF Research Laboratory. School of Architecture, IUST.